

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa K. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
przeciwko A. K.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 grudnia 2024 r.,

skargi strony powodowej o wznowienie postępowania zakończonego
prawomocnym postanowieniem Sądu Najwyższego
z dnia 17 października 2023 r., sygn. akt I PUNP 1/23,

odrzuca skargę.

f.n

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 17 października 2023 r., sygn. I PUNP 1/23, odrzucił skargę powódki K. F. L. Spółki z o.o. w Szczecinie o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 14 grudnia 2022 r., sygn. VI Pa 92/22, którym zmieniono wyrok Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie z dnia 16 maja 2022 r. zasądzający od pozwanego A. K. na rzecz powódki kwotę 1.000 euro wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie i oddalono powództwo oraz zasądzone od powódki na rzecz pozwanego kwotę 675 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz kwotę 337,50 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa

procesowego w instancji odwoławczej (pkt 1), a także zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania skargowego (pkt 2).

W motywach postanowienia wskazano, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem podlegała odrzuceniu z uwagi na niespełnienie wymagań z art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. ze względu na brak uprawdopodobnienia przez skarżącą szkody spowodowanej wydaniem wyroku, którego skarga dotyczyła. Wyrządzenie szkody, o której mowa w tym przepisie skarżąca łączy bowiem z samym nieuwzględnieniem powództwa i przegraniem procesu. Natomiast nieuwzględnienie powództwa bądź apelacji od wyroku, którym oddalone zostało powództwo, nie może być utożsamiane z wyrządzeniem szkody, której rozmiary odpowiadałyby wartości określonego w pozwie roszczenia. Ponadto podniesiono, że podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 424⁴ zd. 2 k.p.c.). Tymczasem przedstawione w skardze zarzuty naruszenia prawa materialnego (tj. art. 114 i art. 115 w związku z art. 116 k.p. oraz art. 30, art. 45 ust. 1 i art. 176 ust. 1 Konstytucji RP), miały w istocie charakter polemiki z ustaleniami faktycznymi i dokonaną oceną prawną. W uzasadnieniu skargi skarżąca podważała bowiem prawidłowość ustaleń Sądu Okręgowego, a zatem powołane przez nią zarzuty naruszenia prawa materialnego w istocie zmierzały do podważenia poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, na których został oparty zaskarżony skargą wyrok i jako takie nie mogą stanowić podstawy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku.

Powódka w dniu 28 lutego 2024 r. wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2023 r., I PUNP 1/23, domagając się wznowienia postępowania w sprawie i uchylenia postanowienia objętego skargą o wznowienie postępowania, a także przyjęcia do rozpoznania skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie oraz zasądzenia na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Podstawę skargi o wznowienie postępowania stanowiło naruszenie art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 45 Konstytucji RP oraz art. 49 k.p.c., „przez wydanie wyroku przez Sąd, który ze względu na sposób wyłonienia nie spełniał warunku niezależności i

bezstronności”. Skarżąca wskazała, że „sposób powołania na sędziego Sądu Najwyższego Jarosława Sobutki wobec trybu jego pierwotnego powołania do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego oraz braku wiedzy merytorycznej niezbędnej do orzekania w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (IPIUS), o czym mówił Prezes kierujący tą Izbą Piotr Prusinowski, powoduje, że zachodzą przesłanki wznowienia postępowania określone w art. 379 pkt 4 w związku z art. 401 pkt 1 k.p.c., a wniesienie skargi jest uzasadnione i zostało dokonane w terminie”. Skarżąca podkreśliła, że skład Sądu Najwyższego rozpoznającego sprawę z jej skargi w osobie SSN Jarosława Sobutki, był – stosownie do uchwały Sądu Najwyższego w składzie połączonych Izb z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA 1-4110-1/20, będącej zasadę prawną – sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., a więc stanowi o nieważności postępowania. Sędzia ten został bowiem powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Odnoszący się do powyższej sytuacji pkt 1 powołanej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. ma zastosowanie do orzeczeń wydanych z udziałem sędziów Izby Dyscyplinarnej utworzonej w Sądzie Najwyższym na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5 ze zm.) bez względu na datę wydania tych orzeczeń, a Jarosław Sobutka został powołany na urząd sędziego w Izbie Dyscyplinarnej i dopiero po likwidacji tej Izby od dnia 19 lipca 2022 r., zaczął orzekać w IPIUS. Skarżąca zarzuciła, że akt powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta RP nie tworzy trwałego i niepodważalnego domniemania, że w każdej sprawie rozpoznawanej przez sąd z udziałem tego sędziego spełniony będzie standard niezawisłości i bezstronności. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy poprzedzająca akt powołania procedura miała wadliwy charakter, w szczególności gdy brała w niej udział Krajowa Rada Sądownictwa pozbawiona przymiotu niezależności, na co w szczególności wskazywał Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r. C-585/18, C 624/18, C-625/18. Nie można przyjmować, że każda wada w procesie nominacyjnym jest sanowana przez prezydencki akt powołania na urząd sędziego, taka bowiem interpretacja

prowadziłaby do nieuzasadnionego ograniczenia możliwości realizacji prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu. Nie należy interpretować konstytucyjnych kompetencji organów państwa w taki sposób, by interpretacja ta podważała podstawowe zasady konstytucyjne.

W niniejszej sprawie niewątpliwie doszło do rzeczywistego zagrożenia realizacji przez skarżącą prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ze względu na niedochowanie standardu sądu ustanowionego ustawą, a z tego wynika konieczność podjęcia przez Sąd Najwyższy wszelkich środków niezbędnych do rozpoznania sprawy przez bezstronny i niezależny sąd, co wynika z uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2022 r., II CO 6/22 (LEX nr 3371942). Kwestionowane postanowienie zapadło na posiedzeniu niejawnym w dniu 17 października 2023 r., a skarżącej, przed datą doręczenia postanowienia, nie były wcześniej znane fakty dotyczące procedury powołania Jarosława Sobutki na sędziego Sądu Najwyższego z naruszeniem standardów konstytucyjnych. W konsekwencji wniesiona skarga o wznowienie postępowania zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania jako niedopuszczalna podlega odrzuceniu.

Po pierwsze, zauważyć trzeba, iż skargą objęte jest postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2023 r., I PUNP 1/23, odrzucające skargę skarżącej o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie. Utrwalonym poglądem w orzecznictwie jest, poczynawszy od okresu międzywojennego, że fundamentalnym założeniem systemu wznowienia postępowania w prawie polskim było i obecnie - z wyjątkiem przewidzianym w art. 399 § 2 w związku z art. 401¹ i art. 13 § 2 k.p.c. - nadal jest ograniczenie dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania wyłącznie do przypadków zakończenia postępowania prawomocnym orzeczeniem merytorycznym, tj. rozstrzygającym o przedmiocie (istocie sprawy) postępowania, w którym skarga jest dopuszczalna (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 1935 r., C I

2821/34, Zb.Orz.1935 nr 10, poz. 389 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 sierpnia 2003 r., III CO 9/03, OSNC 2004 nr 4, poz. 68; z dnia 15 czerwca 2016 r., II CO 29/16, LEX nr 3182684; z dnia 19 grudnia 2017 r., I UO 2/17, LEX nr 2439136; z dnia 16 maja 2019 r., III CO 29/19, LEX nr 2665139). Założenie to znalazło wyraz w Kodeksie postępowania cywilnego (por. art. 399 § 1, art. 524 § 1, art. 1148¹ § 1 i art. 1151¹ § 2 k.p.c.), a jego przełamanie dotyczy jedynie podstawy wznowienia przewidzianej w art. 401¹ k.p.c. w związku z art. 190 ust. 4 Konstytucji RP. Konsekwencją wyżej przedstawionego założenia jest to, że - z wyjątkiem art. 399 § 2 w związku z art. 401¹ i art. 13 § 2 k.p.c. - skarga o wznowienie postępowania nie przysługuje od orzeczeń kończących postępowanie w sprawie w sposób formalny. Do takich orzeczeń niewątpliwie należy postanowienie o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania czy też odrzucające skargę, w tym również skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (zob. też D. Zawistowski (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.t. II. Artykuły 367-505³⁹, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021, art. 399).

Po drugie, całkowicie chybnym jest twierdzenie skarżącej, że wiedzę o osobie SSN Jarosława Sobutki powzięła dopiero po otrzymaniu postanowienia z dnia 17 października 2023 r. Skarżąca wniosła bowiem o wyrażenie zgody na złożenie „*repliki stanowiącej odpowiedź na odpowiedź pozwanego na skargę powódki*”, a postanowieniem z dnia 22 czerwca 2023 r. Sąd Najwyższy w składzie SSN Jarosław Sobutka wyraził zgodę na złożenie tej repliki (k-36 a. SN I PUNP 1/23). Kluczowe jest jednak to, że w dniu 27 września 2023 r. pełnomocnik skarżącej odebrał zawiadomienie, że „*sprawa będzie rozpoznawana przez Sąd Najwyższy w składzie SSN Jarosław Sobutka*” (k-42 a. SN). Wówczas skarżąca, chcąc zapobiec rozpoznaniu sprawy w takim składzie, miała możliwość złożenia wniosku o wyłączenie sędziego bądź też złożenia wniosku o zbadanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu (art. 29 § 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 622), czego nie uczyniła. Nie wydaje się prawdopodobne z uwagi na szeroko komentowane w środkach masowego przekazu wypowiedzi Prezesa IPiUS Piotra Prusinowskiego, aby wszystkie

informacje dotyczące powołania SSN Jarosława Sobutki oraz jego późniejszego przejścia do IPIUS, o których mowa w skardze, pełnomocnik skarżącej powziął dopiero po dniu 17 października 2023 r., kiedy zapadło niesatysfakcjonujące skarżącą postanowienie. W stanie faktycznym sprawy trudno zatem doszukać się podstaw, które pozwalałyby na przyjęcie, iż skarżąca nie mogła powziąć kroków, które doprowadziłyby do wyłączenia od udziału w sprawie SSN Jarosława Sobutki i ukształtowania składu orzekającego, zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA 1-4110-1/20. Mimo iż potrzeba zapewnienia standardu prawa do sądu, gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, nie budzi wątpliwości Sądu Najwyższego w tym składzie, to jednak dla zapewnienia tego standardu oczekuje się aktywnego, a nie pasywnego zachowania strony postępowania, aby Sąd Najwyższy mógł w odpowiednim czasie zapobiec nieważności postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 4 k.p.c., a nie być kolejną instancją dla niezadowolonej strony (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2024 r., I USK 37/24, LEX nr 3700004 i powołane tam orzeczenia).

Po trzecie, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22 - do którego odwołuje się także skarżąca w uzasadnieniu skargi - z wykładni przyjętej w sentencji uchwały składu połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA 1-4110-1 nie wynika, aby udział w składzie orzekającym osób powołanych do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego bezpośrednio otwierał drogę do wznowienia postępowania cywilnego zakończonych wyrokiem Sądu Najwyższego oddalającym skargę kasacyjną ani tym bardziej wznowienia postępowania w sprawie, w która nie jest objęta taką skargą (art. 399 k.p.c.). W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy przypomniał, że skarga o wznowienie postępowania oparta na przyczynie nieważności wynikającej z art. 401 pkt 1 k.p.c. ma charakter subsydiarny, co oznacza, że wstępną przesłanką żądania wznowienia jest to, aby strona nie mogła przed uprawomocnieniem się orzeczenia powołać się na okoliczności mające uzasadniać

reassumpcję postępowania. Należy podzielić pogląd, że założenie to odnosi się do obu przypadków określonych w tym przepisie (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., II PK 345/09, LEX nr 603422). Zważywszy, że chodzi o okoliczności, które sąd winien brać pod uwagę z urzędu, wynikające z art. 401 pkt 1 *in fine* k.p.c. obostrzenie, aby strona „nie mogła domagać się wyłączenia” przed uprawomocnieniem się wyroku należy rozumieć w ten sposób, że wznowienie postępowania jest wyłączone, jeżeli przed uprawomocnieniem się orzeczenia strona mogła powołać się na okoliczności uzasadniające żądanie wznowienia, sygnalizując je sądowi orzekającemu w piśmie procesowym lub ustnie do protokołu. Podkreślenia wymaga, że uchwała izb połączonych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., była szeroko komentowana i nagłaśniana w prasie, w doktrynie oraz wielokrotnie omawiana w orzecznictwie, a także stanowiła podstawę wniosków o wyłączenie sędziego składanych przez strony. Stąd zadziwiające jest stanowisko skarżącej, że dopiero z postanowienia objętego skargą o wznowienie postępowania powzięła wiadomość o okolicznościach powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego Jarosława Sobutki czy o orzekaniu przez niego w nielegalnej Izbie Dyscyplinarnej.

Po czwarte, w postanowieniach z dnia 14 września 2023 r., III CZ 182/23 (LEX nr 3605890 i powołane tam orzeczenia) oraz z dnia 29 marca 2024 r., III CZ 38/24 (LEX nr 3702088), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że niedopuszczalność złożenia danego środka zaskarżenia powoduje, że Sąd Najwyższy nie może objąć kontrolą zarzutów mającej mieć miejsce nieważności postępowania przed Sądem Najwyższym związanej z orzekaniem przez sędziego powołanego na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), a jak już wyjaśniono skarga o wznowienie postępowania nie jest dopuszczalna od postanowienia, które rozstrzyga sprawę jedynie formalnie.

Kierując się motywami przedstawionymi powyżej, Sąd Najwyższy na podstawie art. 410 § 1 w związku z art. 391 § i art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[t.n]